

НАПРЯМИ ПОДАЛЬШОЇ АДАПТАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ДО ВИМОГ ТА СТАНДАРТІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЩОДО ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Євген Юрійович ШАПТАЛА,

*докторант Харківського національного
університету внутрішніх справ*

Сьогодні, в умовах європейської інтеграції, важливим завданням українського законодавця є забезпечити подальшу адаптацію національного антикорупційного законодавства до вимог та стандартів Європейського Союзу щодо протидії корупції взагалі, а також у судах, зокрема. Як зазначає А.О. Діденко, Євроатлантичний вектор України вимагає не лише політичної риторики, а й реального зміцнення інституційної доброчесності через дієві механізми боротьби з корупцією. Зобов'язання України перед Європейським Союзом, НАТО, МВФ і міжнародними партнерами передбачають створення ефективної, прозорої, незалежної системи антикорупційних органів. Водночас, українське суспільство очікує рішучих дій з боку влади, здатної гарантувати чесність і підзвітність посадовців навіть в умовах війни. У цьому контексті науковий аналіз юридичної природи, компетенції та функцій адміністративних і правоохоронних органів набуває особливого значення як форма забезпечення національної відповідальності перед власним народом і міжнародною спільнотою. Дотримання євроатлантичних стандартів у боротьбі з організованою корупцією є стратегічною умовою вступу до цивілізованого безпекового простору [1]. У своїй промові про стан справ у Європейському Союзі у 2022 році президент Комісії фон дер Ляєн оголосила про оновлення законодавчої бази ЄС щодо боротьби з корупцією для кращого запобігання корупції та боротьби з нею в усьому Європейському Союзі в майбутньому. 3 травня 2023 року Комісія представила нову пропозицію щодо боротьби з корупцією шляхом кримінального права. Хабарництво залишається в основі нового законодавства, але існує багато інших форм корупції, які загрожують громадянам і послаблюють наші суспільства. Серед іншого, нова запропонована законодавча база: 1) посилити запобігання корупції шляхом підвищення обізнаності про негативний вплив корупції на громадян та наші суспільства, щоб усунути корупційні ризики до їх виникнення або поглиблення, а також стимулювати культуру доброчесності; 2) розширити визначення кримінальних корупційних правопорушень за межі більш класичних правопорушень, пов'язаних із хабарництвом, включаючи, наприклад, також незаконне привласнення, торгівлю впливом, зловживання службовим становищем, а також перешкоджання правосуддю та незаконне збагачення, пов'язані з корупційними правопорушеннями; 3) запровадити мінімальні

кримінальні покарання та санкції за різні правопорушення, щоб забезпечити рівні умови гри в усіх державах-членах; 4) подовжити строк давності для переслідування корупції в судах; 5) забезпечити правоохоронні органи та прокурори належними слідчими інструментами та ресурсами для боротьби з корупцією. Цією пропозицією ЄС модернізувало чинну, фрагментовану та долісабонську систему боротьби з корупцією та виконує міжнародні зобов'язання згідно з Конвенцією ООН проти корупції (UNCAC) [2]. На нашу думку, подальша адаптація національного антикорупційного законодавства до стандартів Європейського Союзу потребує послідовної трансформації правових механізмів, інституційних гарантій і процедурного забезпечення, причому як у загальній сфері протидії корупції, так і в більш чутливому сегменті - судовій системі. У даному контексті вбачається необхідним: *по-перше*, посилити гармонізацію законодавства з рекомендаціями GRECO, стандартами Європейської комісії та практикою Європейського суду з прав людини. Це означає, що національні механізми декларування, запобігання конфлікту інтересів, моніторингу способу життя посадовців мають бути приведені у відповідність до європейських вимог щодо незалежності контролюючих органів, об'єктивності процедур перевірки та захисту персональних даних; *по-друге*, зміцнити інституційну автономію та ефективність НАЗК, НАБУ та Спеціалізованої антикорупційної прокуратури; *по-третє*, забезпечити глибоку адаптацію законодавства, що регулює судову владу, до європейських стандартів доброчесності та дисциплінарної відповідальності суддів, зокрема вимог, які закріплені у висновках Венеційської комісії та у механізмах оцінювання в межах європейських інструментів верховенства права.

Список використаних джерел

1. Діденко А.О. Адміністративні та правоохоронні органи, які здійснюють боротьбу з організованою корупцією в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. № 1. 2025 / URL: http://lsej.org.ua/1_2025/193.pdf
2. EU legislation on anti-corruption / URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/democracy-eu-citizenship-anti-corruption/anti-corruption/eu-legislation-anti-corruption_en